

МІФОПОЕЗИС ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСТВА (НА ПРИКЛАДІ «ХИМЕРНОЇ ПРОЗИ»)

Олена Поліщук ,

*доктор філософських наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Повсякденне життя кожної людини спрямоване на забезпечення, насамперед, власних потреб і інтересів, на тлі додання викликів соціального буття, і останнє реалізується через напрацьовані особистістю індивідуально чи ж засвоєні при соціалізації знання, навички і способи активної протидії негараздам. Так само кожна історична спільність людей, зокрема нація, намагаючись вижити і відтворити себе у нащадках, напрацьовує, з одного боку, культурні практики, корисні для ефективної протидії спробам асиміляції, а з іншого – спирається на світоглядно-ціннісні орієнтири, потрібні для позитивного сприйняття себе як представника цієї групи у її ставленні до дійсності. Проте орієнтири некрофільського типу культури (Е. Фромм) докорінно відмінні від світоглядно-ціннісних орієнтирів національних культур протилежного типу. Українство при історичному поступі, обравши шлях цінування

власного життя і життя сусіда, звичайно не є орієнтованим на соціальну некрофілію, і одним із засобів адаптації до соціальних проблем для нього є міфопоезис.

Мета дослідження – розглянути використання міфопоезису в культурній практиці сучасного українства на прикладі «химерної прози», як мистецького феномена другої половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Твори так званої химерної прози, як зразок своєрідного художнього мислення митця, представлені наробками Є. Гуцала, В. Дрозда, П. Загребельного, О. Ільченка, Вал. Шевчука та ін. У ній маємо поєднання побутово-реалістичних та міфологізованих складових у розгортанні подій, а також звернення до національної міфології, елементів сміхової культури тощо, - як указує П. Антоненко [1]. Незвичність твору химерної прози забезпечує й наявність містифікацій, коли йдеться про перебіг подій його героїв розвиток та сюжету, використання надбань національного фольклору [2; 3]. Це досить своєрідний культурний і мистецький феномен, ґрунтований й на активному використанні міфопоезису як формотворчому прийомі, потрібного для творення незвичності у розгортанні сюжету такого твору, щоб

зацікавити читача і запросити до своєрідної гри у форматі «реальність/ірреальність», яка сприймається як химерність. І його прихильники, звісно, теж своєрідні, хоча б тому, що для них цікавою виявляється поява художньої міфізації та міфопоезис, і це засвідчує, як видається, опертя ними на стратегію інологічного (а-логічного) мислення при інформаційній орієнтації у перебігу викликів соціальної реальності. Мова також може йти про отримання катарсису читачами від гри з різними інформаційними пластами (очевидним або прямим, контекстуальним або неочевидним), символами, алюзіями та ін.

Таким чином, химерна проза є явищем творення новітньої, художньої міфізації, пов'язаної із митецькою практикою як формою соціокультурної практики посттоталітарного типу, з одного боку (якщо звернути увагу на період її появи у літературній, мистецько-культурній практиці). Але це ще, з іншого боку, й спроба привернення уваги до національної самобутності українства, оскільки розвинутий міфопоезис притаманний українській культурі як один із її вагомих елементів, зокрема це фіксуємо у національному фольклорі, творах доби бароко чи романтизму.

Бібліографічний список:

1. Антоненко П. Світ Володимира Дрозда. Сіверщина 26.08.2009. URL: <https://siver.com.ua/news/2009-08-26-2516> (дата звернення: 20.12.2022).
2. Воропаєва О. В. Повість «Ирій» Володимира Дрозда в рецепції літературознавців. Філологія XXI століття: зб. наук. пр., XIII Всеукр. наук.-пр. конф. студентства та наукової молоді, Харків, 27 квітня 2023. Харків, 2023. С. 8-13.
3. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: [монографія]: 2-е вид., допов. і перероб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012. 392 с.